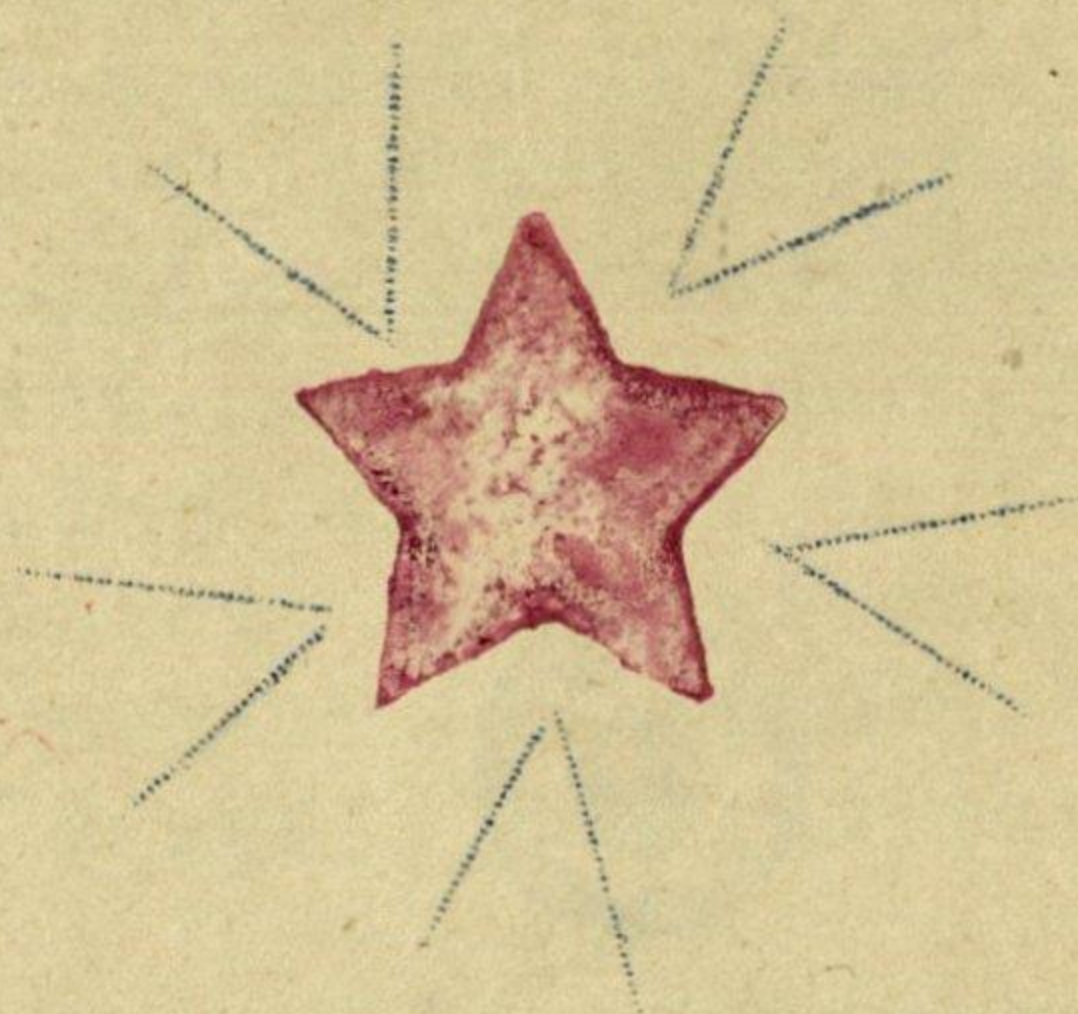

P^u 2033

Maréc 1944.

St 3.

S
L
O
V
E
N
K
A

Glasilo Protif.
Ženske Zveze
za
Primorsko

PRVO ZASEDANJE PRVEGA SLOVENSKEGA PARLAMENTA

Med največja čudesa narodnega prebujanja spada prav gotovo zgodovinski dogodek – prvo zasedanje slovenskega parlamenta, Slovenskega Narodno Osvobodilnega Sveta. Po več kot tisoč letih hlapčevanja in nevesele preteklosti, po vseh težkih borbah s sosedi lačnimi naše zemlje, po najbolj divjih in brezobzirnih poizkusih nemških in italijanskih fašistov, da bi nas razkosali in uničili, pomeni ta dogodek vstajenje slovenske narodne skupnosti in začetek nove slovenske državnosti v veliki, demokratični državi vseh svobodnih in enakopravnih jugoslovanskih narodov – v novi, federativni Jugoslaviji.

Prvo zasedanje prvega slovenskega parlamenta je prav gotovo edinstveno v zgodovini narodov. V sredi takozvane Hitlerjeve trdnjave, na ozemlju, ki ga branijo junaške partizanske brigade, so se zbrali predstavniki iz vseh slovenskih pokrajin; Stajerci, Korošci, Gorenjci in Primorci, da združijo svojo voljo v oblikovanje skupne usode združene slovenske skupnosti. Eni iz vrst borcev iz brigad in divizij, dragi iz osvobojenih delov Slovenije, tretji tudi iz krajev, kjer ^{se} gospodarji okupator, zastopniki vseh slojev in poklicev, politični delavci in gospodarski strokovnjaki, delavci, kmetje, izobraženci, tovariši, tovarišice. Da, tudi tovarišice, naše najboljše, najbolj prekaljene in požrtvovalne žene, ki so bile izvoljene na prvem zboru poslancev slovenskega naroda v Kočevju. Vsem zbra

min se je odražala na obrazih predanost naši veliki stvari, zsem se je zrcalila v očeh odločnost, resnost in želja pomagati trpeči domovini. Nikogar od njih ni pripeljala na to mesto spekulacija, želja za dobičkom in bogatimi dohodki, ki so nekdo deževali lačnim poslancem in goljuživim kričačem v parlamentih. Izvolilo jih je ljudstvo, kot svoje najboljše, najsposobnejše predstavnike in jim je zaupalo težko odgovornost v najtežjih dneh.

Delo, ki ga je opravil na svojem prvez zasedanju SNOS je usodnega pomena za vso bodočnost slovenskega naroda. Na podlagi drugega zasedanja AVNOJ-a v Jajcu, ki je načrtalo nove oblike Jugoslavije in bratskega sožitja jugoslovanskih narodov, smo s sklepi prvega zasedanja slovenskega parlamenta Slovenci vključili v to državno federativno skupnost in oblikovali svojo državno skupnost v novi Jugoslaviji. Potrjeno je bilo naše delo delegacije v AVNOJ-u, ki je sodelovala na zgodovinskem zasedanju v Jajcu, z navdušenjem je bila pozdravljena ustanovitve nove jugoslovanske skupnosti pod vodstvom Nacionalnega Komiteta in genijalnega marsala Tita. Ustrezno pojmovanje jugoslovanske federacije so bili postavljeni pogoji za formiranje slovenskega Nacionalnega Komiteta kot slovenske narodne vlade. Utrdili so se temelji najbolj popolne in široke demokracije, po kateri si bo slovensko ljudstvo v novi bodočnosti samo krojilo svojo usodo skupaj z bratskimi jugoslovanskimi narodi. Proglašena so bila osnovna načela, ki bodo dajala v bodočnosti slovenskemu ljudstvu najširše demokratične pravice. Sprejeti so

bili odloki za utrditev in dokončno izgradnjo slovenske narodne oblasti, odlok o razpisu volitev, o ustanovitvi zakonodajne komisije in verske komisije za reševanje vprašanj, ki so v zvezi z vero in cerkvijo, nadalje komisije za ugotovitev zločinov okupatorjev in njihovih domačih pomagačev. Po spojitvi Slovenskega Narodnega Sve- ta za Primorsko z organi celikupne slovenske na- rodne oblasti je bil z velikim navdušenjem oglasno izvoljen za člana predsedstva SNOS (za člana Izvršnega odbora (F)).

pisatelj tovariš FRANCE BEVK

dosedanji predsednik Slovenskega Narodnega Sve- ta za Primorsko.

V imenu slovenskih mater in žena je med za- sedanjem SNOS ocenila veliko pomembnost teh tre- nutkov za izgradnjo slovenske narodne oblasti tovarišica Marija Ivančičeva, ki je že na Kočev- skim Zboru kot partizanska mati-junakinja ganila srca vseh navzočih s svojo vzvišeno žrtvajo in čudovito ljubeznijo do slovenske domovine. Spom- nila se je 1.1918, agitacije za Jugoslavijo in silnega razočaranja slovenskih mater in žena nad državo, ki je takrat prodala stotisoče naših Slovencev v služnost tujcem. Povdarila je razliko med novo Jugoslavijo, ki se poraja in v katero se vključuje slovenski narod po prvem zasedanju svojega parlamenta z besedami: "Kaj ne bomo we slovenske matere in žene zaupale naši novi obla- sti? Saj smo jo kupile z lastno krvjo, z lastni- mi sinovi. Iz te krvi nam klije ta nova bodoč- nost....."

Nadalje so bili izglasovani ukrepi, ki naj usmerijo in načrtno vodijo naše gospodarsko, fi- nančno, zdravstveno in prosvetno delo, tako odlok o gozdu, o zaščiti semen, plemenske živi

ne, obdelavi zemlje, pooblastilo za izdajo plačilnega bona in razpis narodnega davka ter odlok o ustanovitvi roditeljskih svetov. Vsi ti sklepi so se po predlogih, ki jih je stáviló predsedstvo SNOS uveljavili na podlagi obširne debate in prostega glasovanja. Ob koncu je bil ob silnem navdušenju odposlan topel pozdrav maršalu Titu, genijalnemu vojskovodji in ustvaritelju nove Jugoslavije, simbolu naše borbe, ki dviga tudi vse ostale zatirane in zasuznjene narode na boj za osnovne državne in nacionalne clovečanske pravice.

Ni pretirana samozavest nas Slovencev, če vidimo v prvem zasedanju svojega parlamenta dragocen in nadvse važen zgodovinski dogodek za izoblikovanje naše bodočnosti združene in svobodne Slovenije v novi federativni Jugoslaviji. Pravtako visoko je ocenil pomen zasedanja navzoči predstavnik angleškega vojaškega odposlanstva, gospod major Jones, z besedami: Vi, ki ste tu zbrani, ustvarjate nekaj velikega; da še tega morda niti sami ne zavedate. Moje mnenje je, da ustvarjate vzor države za ves zapadni svet..."

Bogdan Osolnik.

ZIVEL PRVI SLOVENSKI PARLAMENT!

CHURCHILLOV GOVOR

, Dne 22. februarja je imel gospod Winston Churchill, ministrski predsednik Velike Britanije v spodnji zbornici naslednji govor;

o Jugoslaviji

V Jugoslaviji dajemo pomoč maršalu Titu. Kljub najstrahotnejšim nemškim grozodejstvom in represalijam nad talci in podeželskim prebi

valstvom z ženami in otroki vred, imajo partizani kontrolo v rokah. Nemci držijo glavna mesta in si prizadevajo, da bi funkcioniral železniški promet. Njihove kolone se pomikajo po deželi sem in tja, vendar držijo samo tisti teren, na katerem se nahajajo in nič drugega. Vse ostalo pripada hrabrim partizanom.

Nemške izgube so zelo težke in kolikor se tiče sedanjih bojev, so mnogo višje, kakor izgube partizanov. Če pa računamo talce in civiliste, ki so jih Nemci hladnokrvno pobili, ^{so} seveda nemške izgube manjše kot partizanske. Ubijanje civilnega prebivalstva iz čiste želje po ubijanju samo večja nemške grehe in bomo morali mi zato še v večji meri obračunavati z Nemci. V Jugoslaviji sta dve glavni sili. Prvi so gverilski odredi pod poveljstvom generala Mihajloviča. Ti so prvi stopili v borbo in do neke mere predstavljajo oboroženo silo stare Srbije. Nekaj časa po porazu jugoslovanske redne armade so te sile nadaljevale z gverilsko vojno. Mi jim nismo mogli poslati nobene pomoči ali materiala, razen tega, da smo jim vrgli nekaj gradiva z letali. Nemci so na vsako gverilsko aktivnost odgovarjali s streljanjem skupin 400 do 500 oseb v Beogradu. Žal pa moram reči, da je general Mihajlovič postopoma zašel tako daleč v stran, da so nekateri njegovi poveljniki sklepali sporazume ^z Italijani in Nemci, zaradi česar so jih Nemci in Italijani pustili na nekaterih področjih v miru. Četniki pa od takrat dalje ni so napravili nič, ali pa prav malo proti okupatorju. Tedaj se je pojavil na pozorišču in mnogo bolj učinkovit borec za svobodo. Jeseni 1941. so partizani maršala Tita začeli z brsno

in krvavo vojno za obstanek proti Nemcem in so z golimi rokami trgali orožje iz nemških rok.

Partizanske vrste so hitro naraščale. Niti nemške represalije, tudi če se še tako krvavo izvrševale nad talci ali vaščani jih niso prestrašilo. Partizanom je šlo za smrt ali svobodo. Kmalu so partizani začeli prizadevati Nemcem težke izgube in so postali gospodarji prostраниh področij. Bili so pod spretnim vodstvom in so nastopali po gverilskem načelu ter so postali za Nemce nevidni in smrtno nevarni. Danes so bili tu, jutri tam, bili so povsod. Nemci so začeli proti partizanom ofenzivo velikega obsega, toda partizani so jih vsakokrat dočakali in ko so bili obkoljeni, so pobegnili, potem ko so prizadejali sovražniku velike muke in izgube.

To gibanje je po številu kmalu prekosilo silo generala Mihajloviča. Ne samo Hrvatje in Slovenci temveč tudi veliko število Srbov so je pridružilo maršalu Titu, tako, da ima danes pod svojo več kot četrt milijona moč in veliko količino orožja, ki je bilo odvzeto sovražniku ter ima organizirane znatno število divizij in korpusov. Tako je formiran ves pokret ne da bi izgubil svoje gverilske lastnosti, brez katerih ne bi mogel uspeti. Te sile držijo v tem trenutku v šahu najmanj 14 izmed 20 divizij (nemških) na BALKANSKEM polotoku.

Okrog in znotraj teh junaških borcev se je razvilo narodnostno in zedinjevalno gibanje. Komunistični element je imel čast, da je to gibanje začel. Toda, ko je to gibanje naraslo po moči in po številu, je prišlo do procesa prilagojevanja in zedinjevanja, v katerem so prevladali nacionalni ideali. V maršalu Titu so našli

partizani odličnega voditelja, ki si je pridobil že veliko slavo v boju za svobodo.

Zal, toda neizogibno so te sile prišle v nasprotje s silami generala Mihajloviča. Aktivnost partizanov je križala račune v sporazumih Mihajlovičevih komandantov s sovražnikom. Mihajlovič je poskušal zadušiti te sile. Prišlo je do mnogo tragičnih borb in velikih maščevanj med ljudmi iste narodnosti in iste dežele. Te nesreče so prišle samo radi skupnega sovražnika. Danes je število pristašev Tita mnogo višje ~~kak~~ pristašev Mihajloviča, ki deluje v imenu kraljeve jugoslovan. vlade. Danes so seveda partizani maršala Tita edini ljudje, ki se učinkovito bore proti Nemcem.

Že dolgo časa sem se živahno zanimal za gibanje maršala Tita in sem mu poskušal ter mu poskušam tudi sedaj pomagati na vse načine. Moj mladi prijatelj kapitan Dicken, ki je zdaj podpolkovnik, se je spustil na jugoslovanska tla skoraj pred enim letom ter je bil celih 8 mesecev v Vrhovnem štabu maršala Tita. Pri neki priliki je ista bomba ranila maršala Tita in podpolkovnika Dickena. Od podpolkovnika Dickena smo dobili živ opis celotnih borb, v katerih je sodeloval, kakor tudi o njihovih voditeljih.

Lansko leto pa sem poslal v Jugoslavijo že precej veliko vojaško misijo pod vodstvom generala Mac Leena. Danes lahko zagotovim spodnji zbornici, da bom storil vse, kar smo sposobni storiti, da bomo z vsemi močmi pomagali maršalu Titu in njegovim junaškim odredom.

Ko sem bil bolan, mi je maršal Tito poslal pozdrav in odtlej naprej si stalno in prijateljsko dopisujeva. Mi ga bomo podpirali z vso

močjo, ki jo imamo na razpolago v skladu z našimi drugimi glavnimi obveznostmi.

Kakšen pa je v takšni situaciji položaj kralja Petra in jugoslovanske vlade v Kairu? Kot 17 letni otrok je kralj Peter ušel iz klešč namestništva in je z novo jugoslovansko vlado našel zatočišče v naši deželi. Mi ne moremo na noben način pretrgati zvez s kraljem. On je brez dvoma izgubil ugled v očeh partizanov zaradi tega, ker je njegova vlada delala z Mihajlovičem in njemu podrejenimi komandanti. Mi na Britanskih otokih se držimo monarhičnega načela in smo okusili mnoge blagodati od ustavne monarhije, nimamo pa nobenega načelnega namena ali želje, da bi usiljevali naše ideje drugim državam. Kolikor se tiče nas, bodo narodi v mirnih razmerah lahko izrazili svojo voljo. Grki, Jugoslovani in Italijani bodo imeli popolno svobodo, da si uredijo obliko vladavine, kakor si jo želijo. Zaenkrat je položaj nekoliko zapleten.

Upam, da bom užival zaupanje spodnje zbornice, ko bom skupaj z ministrom za zunanje zadeve delal na rešitvi vprašanj, ki se bodo v tej situaciji pojavila, kolikor bo v mojih moči v soglasju z našima zaveznikoma Sovjetsko Rusijo in Ameriko, ki že pošiljata svoje misije k maršalu Titu; kar moram z veseljem povedati.

Naša čustva se ravnaajo po načelu, da imamo zaupanje v riste, ki so ohranili svoje zaupanje v nas in da nadaljujejo brez predsodkov in neglede na politična nagnenja s tistimi, ki se borijo proti nacizmu ter prizadevajo sovražniku največjo škodo.

O MEDZAVEZNIŠKIH ODNOSIH

Odnosaji med Veliko Britanijo, Ameriko in Rusijo so tako tesni, kakor še niso nikdar bili. Stojimo pred velikimi dogodki, ko bomo podvzeli največje skupne operacije proti sovražniku. Padli bomo po sovražniku z morja, zraka in kopnega, kakor smo se dogovorili na konferenci v Teheranu. Udarili bomo z vsemi silami in sicer spomladi in poleti.

O NEMCIJI

Vsi zavezniki zantevamo od Nemčije brez-pogojno kapitulacijo. Ta pojem pa ne znači zasuznjenja ali pa uničenje nemškega naroda. Vse kakor pa leži v tem pojmu, da zavezniki ob brezpogojni kapitulaciji ne prevzamejo napram Nemčiji nobenih obveznosti. Zato za Nemčijo tudi ne more veljati Atlantska karša in se Nemci ne bodo mogli sklicevati nanjo, če bodo prisiljeni odstopiti drugim državam in narodom nekatera svoja ozemlja in pristati na popravila tej. Takrat ne bo mogoče uveljavljati ugovorov proti zaveznikom, kakor je to bilo koncem prve svetovne vojne, ko so se sklicevali na Willsonovih 14 točk, češ, da bi te morale veljati tudi za Nemčijo. Razume pa se, da zavezniki napram Nemcem ne bodo nastopali kot kaki barbari in da tudi ne nameravajo izbrisati Nemčije z zemljevida.

V ostalem delu svojega govora je Churchill govoril o italijanskem bojišču, zračni vojni, o Poljski in o koncu vojne.

ZIVELI NASI ZAVEZNIKI!

IZJAVA BORBENIH PRIMORAN NA PRVI KONFERENCI

Pripravljene smo vse delo in breme naše svete borbe v zaledju prevzeti na svoja ramena. Vsi moški tovariši pa naj gredo v vojsko, naj gredo tja, kjer je mesto vsakega zavednega Slovenca.

Stopnjevale bomo svojo borbenost in požrtvovalnost do naše NOV, jo z vso močjo podpirale ter nudile najmočnejšo oporo naši narodni oblasti.

Biti hočemo česna roka našemu AVNOJ-u in obljubljam, da bomo čuvale našo borbeno enotnost vsega slovenskega naroda, s tem bomo izpolnile naročilo našega velikega maršala in voditelja tovariša Tita.

Zborovalke
na prvi pokrajinski konfe-
renci

ZENE! SODELUJTE PRI IZGRADNJI SLOVENSKE NARODNE OBLASTI!

ZEMLJA KLIČE

Obdelajmo sleherni kotichek zemlje - to je naše geslo letošnje pomlad! Da bomo nasitili našo vojsko ob njenem poslednjem smrtonosnem naskoku na sovražnika, da bomo vrnili zdravje našim ranjenem in vojnim bolnikom, da ne

bodo trpeli pomanjkanja politični delavci v zaledju, da ne bo lačna družina, da nam bodo otroci rasli v krepke, srečne ljudi, da bodo pogoščeni tisoči internirancev in izseljencev, ki se bodo vrnili na svoje opustošene domove, da ne bo štramba prazna, ko se bodo po končani zmagi vrnili naši junaki na svoje domove!

Na moževo mesto si stopila ti, žena, na tvoja ramena so padle vse neštete skrbi za družino, za hišo, za polje in gozd, za celotno kmetijo. To je velik preokret v življenju vasi in kmečkega dela.

Mož je prijel za puško - žena za plug, fant za mitraljez - deklica za kramp. Mora tako biti, če hočemo doseči svobodo, zakaj le ona zemlja, ki bo vsa prepojena s krvjo in znojem in prekopana, bo svobodna. Le na taki zemlji si bodo svobodni ljudje urejali svoje življenje po lastni volji.

Slovenske žene so razumele svoje naloge, ki jim jih nalaga ta težki čas. Žene srečas pri oranju njiv, vidiš jih pri obdelavi vinogradov, v hlovu pri živini, pri vsakem delu.

Včasih si se, slovenska žena, z možem pogovorila o vseh težavah in vprašanjih, ki jih je prinašalo delo; kje bosta kaj sejala, sadila, kje bosta nabavila to in ono, kdo vam bo pomagal pri izvršitvi dela itd. Danes išči pomoči in nasveta pri svojih sosedah. Vaška skupnost naj bo tista, ki vam bo nadomestila družinsko Z medsebojno pomočjo bom prebrodili težave in skrbi, ki so nad nami vsemi. Odbori SPŽZ naj bodo iniciatorji - organizatorji dela. Organi oblasti Osvobodilne fronte bodo storili vse, da se bo moglo delo na polju izvršiti in z orga-

niziranjem delovne fronte na vasi se bo obdelala vsa zemlja, da bodo imeli naši hrabri borci dovolj hrane in da bo dovolj hrane tudi za dom.

Slovenska žena! Uveljavi svojo besedo v vaškem odboru in podpri ustanovitev delovnih čet na vasi! V skupnosti je naša moč, enotnost rodi uspehe!

Ne pozabi tudi na tisti del kmetijstva, ki ga je doslej imela kmečka žena na skrbi: prašičjereja, perutninarstvo in vrtnarstvo. Dobro krmi in neguj prašiče, da bo dovolj maščobe za prihodnjo zimo! Nasadi takoj čim več dobrih kur nesnic, da dobiš piščeta že zgodaj spomladi. Posej in posadi čim več zelenjave, ki vsebuje potrebne snovi za našo prehrano.

Naj tvoje delo letošnjo pomlad dokaže vso ljubezen, ki jo zaslužijo naši borci in ki ji zasluži naša trpinčena zemlja. Ko boš obdelala vrt, ne pozabi na rože! Slovenska hiša naj bo okrašena za veliki praznik in partizan ki pojde mimo tvoje hiše naj dobi pušelo za spomin!

Glavni odbor
slovenske protifašistične ženske zveze.

NASA VOJSKA IN NAŠI OTROCI NE SMEJO TRPITI POMANJKANJA! ZATO NE SME OSTATI NITI PED NAŠE ZEMLJE NEOBDELANE!

Drabfámice z naše zemlje

"SLOVENSKA DELEGACIJA SE VRACA Z DRUGEGA ZASEDANJA AVNOJ-a"

„ S tako novico so presenetili Belokranjke, ko so bile na svojem drugem okrožnem zborovanju. V vasi se je ustavila slovenska delegacija za AVNOJ, ki se je vračala z zasedanja v Jajcu. Planile smo kvišku, debata je bila za hip prekinjena in ugibale smo, kaj so naši odposlanci prinesli slovenskemu narodu z zasedanja. In glej, ni trajalo dolgo, ko so se odprla vrata in celotna delegacija je kljub veliki utrujenosti po dolgem potovanju stopila v našo sobo. Po prisrčnih pozdravih nam je tovariš Boris Kidrič, sekretar IOCF z ognjevitimi besedami podal kratek pregled sklepov zgodovinskega zasedanja v Jajcu. Govoril je o čudežnem bratstvu narodov Jugoslavije, ki se je skovalo v krvavih težkih preizkušnjah naše borbe. Govoril je o veliki ljubezni, s katero so bili sprejeti odposlanci vseh narodov povsod, kamor so prišli. Ni bilo kraja, kjer bi jih ne sprejeli z viharnim navdušenjem, saj so vedeli, da so odposlanci govorili, sklepali in odločali v njihovem imenu. Vedeli so, da pomenjajo sklepi zasedanja prelom s staro, gnilo Jugoslavijo in da se je rodila nova, svobodna domovina.

Na konferenci je spregovorila tudi tovarišica Mica Slander, edina slovenska delegatka, ki

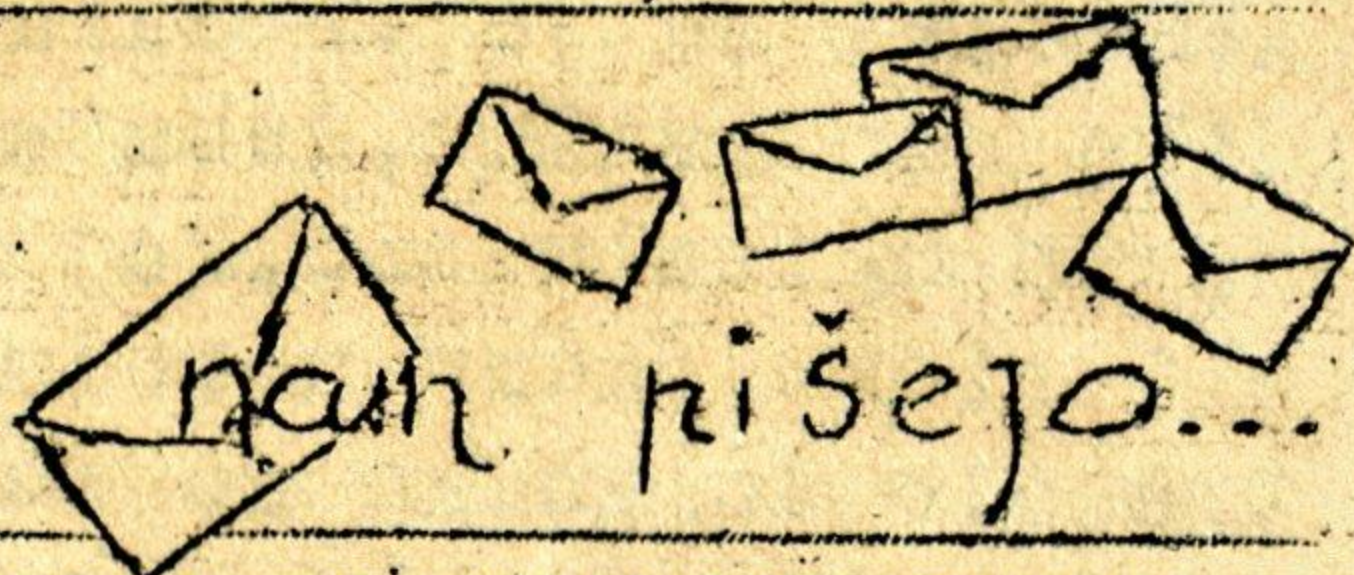
se je zasedanja udeležila. Pravila je o svojem srečanju z našo ljubo Kate Pejnovič in o prisrčnih dokazih ljubezni naših sester z juga napram Slovenkam. Povedala nam je, da budno sledijo naši borbi in se srčno veselijo vsakega našega uspeha. Izročila nam je njihove borbene pozdrave in govorila tako toplo in prisrčno o njih, da smo začutile tesno povezanost s svojimi junaškimi sestrami.

VSE ANTIFASISTKE PODVOJIMO SVOJE NAPORE V NARODNO OSVOBODILNEM BOJU!

TOVARIŠICE

TAKO SVOBODO NAM PRINASAJO SVABOBRANCI!

Bilo je zgodaj zjutraj, ko so v našo vaši co nenadoma pridrveli kamijoni. Predno smo se zavedli, je že bila hiša, katero sedaj vidiš, vsa obkoljena od belogardističnih in nemških psov; mi je pripovedovala stara Kraševka. Zaprli so vsa vrata, vse dohode in preplašene stanovalce vrgli v eno sobo. Nato so celo stavbo polili z bencinom in zažgali. Med groznimi kiki, ki so pretresli vso vas in katerih ne pozabimo nikoli, je zgorela vsa hišina. Mož, žena, hčerka z dvema nedolžnima otrocičema od treh do štirih let, ter dekle in mož, katera sta pri hiši pomagala.

V grozi in obupu je ženica sklepala roke in trepetaje gledala pogorišče, ta nemi prizor groznega trpljenja, ki kliče po maščevanju. One

nemela sem v grozi in neizmerna bolešt mi je stisnila srce ob spominu na ubogo družino. Spomnila sem se lepih nedolžnih otrok, kateri so z mano ob zadnjem obisku tako prijetno kramljali. Spomnila in primerjala sem jih s svojimi neopgljenčki, stisnila sem pesti in prisegla, da ne odnehamo vse dotlej, dokler ne dosežemo cilja kateri je že tako blizu.

Isti dan sem prisegla maščovanje vseh slovenskih žrtev ter smrt vsem izvržkom slovenskega naroda - Švabobrancem in nemškim psom.

Vsem tistim, ki do danes še ne vedo, kdo so Rupnikovi izdajalci in nemški okupator za nas Slovence, naj jim bo zgoraj navođeni primer v dokaz.

Kraška Nuša.

MATI partizanu prostovolcu

Sin moj, danes praznuješ sedemnajsti rojstni dan. In že nekaj mesecev se nahajaš med vrstami naših borcev, borcev za pravico in svobodo! Molčal si! Molče si odšel kamor te kliče dolžnost. Stojiš v vrstah, ki dvihgajo glas za pravico in svobodo! Otrok si še - in vendar cel nož. Čutil si z nami vred na lastnih plečih preganjanje. In zavedaš se, da je nastopil sveti trenotek - borba za osvoboditev - in da ne smeš manjkati v vrsti. Odšel si, ne da bi povedal. Vedela sem, kam si šel, vendar sem bila v skrbeh - materinska skrb. Nenadoma pa si mi poslal noga vice, da jih operem in v nogavicah listek, rekoč:

"Mama, odšel sem tja, kjer je zame mesto. Bodi po zdravljena in poljubljena!" Neizmerno sem bila vesela. Zavedaš, sin proletarke, da je odločilni trenotek. Deliš s tovariši trpljenje in veselje a plačilo bo neizmerno bogato - narod slovenski bo osvobojen. V mislih sem pri tebi in tovariših, spremljam vas. Vroča želja mi kipi v srcu in za voščilo ti jo kličem: "Bodi čvrst in hraber in ne nehaj borbe čakler ni uničena vsa sovražna sila, poteptana vsa krivica, a slovenskemu narodu priborjena svobodna pravica!"

Sinko moj, in tovariši vsi, ni daleč tasve ti trenotek. Stojimo na zadnji stopnici pred vrati velikega vstajenja. Naša beseda, ki je bila prezrta in ničevana, naša zemlja, ki je prepojena s krvjo lastnih sinov-trpinov, bo čdrešena! In s slovensko besedo na slovenski zemlji bomo postavili spomenik zgodovini, ki je do danes svet nima. Prepričana sem, da ta dan ni več daleč, ko se boste srečni vrnili domov. Čutim tudi tvojo vrnitev, sinko moj. Prišel boš tiho. Iznenadil me boš na vratih s klicem: "Mama, borci smo se vrlili, vsem pravico in svobodo priborili."

Srečna, presrečna tvoja mati in ves narod na osvobojeni slovenski zemlji.

Prisrčno te poljublja
mati.

(Vladimira Kras)

Z VIPAVSKEGA

, Kako ljubimo našo vojsko.

Ob 26 letnici Rdeče Armade smo Vipavke nabrale okrog 90^{kg} krofov, ki so jih napekle naše požrtvovalne žene. V jerbasih smo jih nesle naši brigadi Ivana Građnika, ki je bila ravno takrat pri nas. Borci so bili zelo veseli. Posebno so bili veseli tega darila Rusi, ki jih je bilo okrog en bataljon in ki imajo svojega ruskega komandanta. Skupaj z nami so peli pesem: "Čez gore....." Tako prisrčno so nas sprejeli, kot znajo le naši partizani.

Prav tako kot znamo Vipavke ljubiti svojo vojsko, znamo tudi sovražiti nemške bandite in domače izdajalce.

Vipavka - V o l g a .

Z GORIŠKEGA

Kako smo praznovale 8. marec.

Letošnji 8. marec je bil velik praznik za goriške žene. Praznovale so ga v veliki ljubezni do naše vojske. Po vseh vaseh so prirejale mitinge z igrami, recitacijami, prepevale so naše borbene pesmi. Po glavnih cestah so pisale naše parole, raztresle slovenske zastavice z rdečo peterokrako zvezdo. Na vseh gričih so go redi kresovi in opominjali daleč naokrog, da je 8. marec praznik vseh borbenih žena. Na prireditve so povabile naše partizane, jih lepo sprejele in pogostile tako, da je tudi vojska čutila praznik naših žena.

Goriška P e t r a

Tudi iz ostalih okrožij smo prejele poro-

čila o prav tako svečanem praznovanju 8. marca.
(Opomba uredništva)

I Z B R D

Z veliko ljubeznijo smo šle na delo, ko je bil razpisan nabiralni mesec za naše bolnice. Trudile smo se in nabrale kar največ smo mogle za naše ranjene borce. S kako ljubeznijo so žene dajale vse, kar so le mogle za naše vojsko, ne morem popisati.

Vedite borci, čeprav je skromno darilo, to da res iskreno. To vam pošiljajo briške žene.

Smarnica.

S TOLMINSKEGA

V zadnjih dneh je okupator pri nas pričel z novo taktiko. Aretacije, požigi so na dnevnem redu. Ti banditi skupaj z domačimi izvržki hočejo zatreti borbeni polet na Tolminskem. Toda zaman. Prepozni ste!

Dobro se zavedamo nujnosti naše narodno osvobodilne borbe in stopale bomo po stopinjah, ki so nam jih začrtali stari tolminski puntarji.

Tolminka.

IDRIJČANKE

O našem okrožju prav malo veste. Toda tudi če nismo pisale, smo vedno delale tako kot ve ostale. Pletle smo in smo samo nogavic dale 240 parov našim borcem. Peremo, šivamo in kuhamo za naše borce, v katerih gledamo svoje rešitelje.

Tudi naši narodni oblasti nudimo vso pomoč, saj smo tudi žene v odborih, kjer vršimo pravtako svoje dolžnosti kot naši tovariši.

Organizirale bomo delovne čete in obdelale poslednji kotiček naše svete zemlje.

Iz Idrijskega okrožja

DEKLETA IN ZENE! PLUG IN MOTIKO V ROKE! VSA NAŠA ZEMLJA MORAJ BITI OBDELANA! ORGANIZIRAJMO DELOVNE CETE!

IZ BASKEGA

V januarju se je vršila v našem okrožju prva okrožna konferenca SPZZ. Navzoče so bile vse aktivistke. Domačine iz vasi, kjer se je konferenca vršila, so v ta namen lepo okrasile dvorano z zelenjem in napisi.

Ob 11. uri dopoldne se je vršilo zborovanje, katero je otvorila tovarišica Marjotka in podala besedo tovarišu Janku. Z ognjevitimi besedami je opisal velike uspehe naše hrabre vojske ter naših zaveznikov. Lepo je govoril o maršalu Titu in o herojskih uspehih, katere kaže NOV dan za dan pod vodstvom našega Tita. Naglasil je naglo napredovanje Rdeče Armade ter veliko pomoč, katero nam nudijo zavezniki. Posebno navdušenje je zavladalo v dvorani, ko je govoril o AVNOJ-u in naši novi vladi, Nacio nalnem Komitetu osvoboditve Jugoslavije ter o odlokih sklenjenih na drugem zgodovinskem zasedanju AVNOJ-a iz vzklikov navdušenja in žarečih oči si lahko spoznal koliko naša žena čuti z našo vojsko.

, Tovarišica Ivanka nam je podala in opisala položaj žene v preteklosti, današnjo borbo ter naše dolžnosti v današnjih dneh. Navedla nam je par prizorov sester z juga ter vzhoda, in nas pozvala, da tudi me sledimo njihovemu vzgledu.

Govor tovariša Janka in tovarišice Ivanke je bil večkrat prekinjen z navdušenimi vzkliki in ploskanjem. Nato je sledilo poročilo o delu. Vsaka rajonska sekretarka je podala poročilo o svojem rajonu. Za poročili je sledila debata. Skoraj vsaka je imela kaj povedati ali pripomniti. Sklenile smo vse enoglasno, da bomo podvojile našo aktivnost, da bomo pritegnile v našo organizacijo še tisto malo število žena in deklet, ki še danes stoje ob strani, da se ne bomo ustrašile nobenih žrtev ter da bomo tako tudi me doprinesle svoj delež k skorajšnji zmagi.

Konferenca se je zaključila s prepevanjem borbenih pesmi. Razšle smo se srečne in vesele z novimi načrti za nadaljno delo.

M i c a .

I Z I S T R E

, Tdi me se danes oglašamo. V imenu Istrank vam bom povedala tudi jaz nekaj. Nam se pozna 25 letno zatiranje od strani fašizma. Naša Istra je že po svoji narodi precej siromašna. V prilikah, v kakršnih smo živeli toliko časa, se je ta beda še povečala. Nismo imeli šol, kar se nam tudi zelo, zelo pozna. Naša organizacija SPZZ je tudi pozneje prodrila k nam kot v ostale dele Primorske. Z veseljem smo oklenile dela. Danes je pri nas že mnogo boljše. Prihajajo pari

tizani, prinašajo čtivo nam in počasi se izobražujemo tudi mi. In danes se prirejajo sestanki v Istri, katerih se udeleži do 60 žena.

Me vse ljubimo našo vojsko in ker zaenkrat ne znamo drugače pomagati in sodelovati v naši narodno-osvobodilni borbi, nudimo vso pomoč našim borcem.

Tovariško vas pozdravlja Istranka.

Pisno 14 letnega dečka ki ga je
pustil svoji materi pred odhodom
v partizane

Prežiraga tovarišica mama!

Z bolečino v srcu Te zapuščam samo z mojim malim bratom. Očeta imamo v Nemčiji in tam strada in ga preganja nemška zver.

Kličé me dolžnost zavednega Slovenca in tudi premišljajoč rane v naši družini, gren z veselim srcem med naše tovariše, v boj za našo zlato svobodo, ki bo v najkrajšem času zasijala. Mlad sem in s tem, da stopam med partizane naj bode to vzgled vsem ostalim.

Za spomin Tvojega sina Ti pustim sliko s partizanskim pozdravom se ločim od Tebe, draga mama.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tovariš I V O .

KULTURNI VEČER NA PRVI POKRA- JINSKI KONFERENCI SPZŽ

Ob 8. uri zvečer so priredile lep, zares lep kulturni večer. Vsako okrožje je nastopilo s svojimi točkami. Neizbrisno mi bo ostala v spominu tovarišica Tržačanka, ki je v svoji prekrasni narodni noši z velikim šopom rdečih nageljnov na prsih deklamirala Gregorčičev "Naš narodni dom". Sprostila se je prvič po dolгих letih zatajevana slovenska beseda. Vse zborovalke smo občutile njeno srečo, vse smo občutile težo, ki je težila ta del slovenskega naroda toliko let. Beseda Tržačanke je plavala po dvorani, je trkala na dušo. Mnogo deklamatoric senže slišala v življenju, ali nikoli še nisen slišala deklamirati s takim nedopovedljivim zanosom.

Ganljiv je bil prizor matere in sina, ki ga je naštudiralo pivsko okrožje. Tovarišice iz pivškega okrožja so tudi plesale hrvaško, bosansko in partizansko kolo. V krasni slovenski, hrvaški, macedonski, črnogorski in srbski narodni noši so prikazale v kolu bodočo federativno Jugoslavijo.

Brezhibno je odpel mešani zbor vipavskega okrožja "venček narodnih pesni". Tovariši iz tega okrožja so predvajali drugo sliko iz Cankarjevega "Hlapca Jerneja". Tovarišice pa so kot kozakinje plesale kozaško kolo. Tovarišica vs Krasa nenaj z mehkim glasom zapela pesem "Slo

venka sem". Čudno se zdi človeku, ko sliši "Primorskem" slovensko pesem", ki se svobodno razlega in zdi se mu, da vse tisto, kar je tlačilo Primorsko 25 let ni bilo res, da so bile le grozne sanje.

Vso pozornost občinstva sta pritegnili Tržačanki, oblečeni sta bili v bogato vezeno narodne noše. Peli sta v dvospevu "Temna noč se je storila" in "Mi smo ubežniki, mi smo izgnanci". Še dolgo potem so mi zvenele v ušesih besede "kmalu pokliče nas Trst in Gorica,

in maščevana bo Bazovica

v zarji krvavi nebo zažari!"

Deklamirale so "V pepelnični noči" od Gregorčiča in "Mi vstajamo" od Aškerca.

Naštudirale so še celo vrsto točk, ki nam pričajo o njihovi delavnosti in o njihovi želji po slovenski besedi. Radi pozne ure jih ni so mogle več predvajati.

Program se je zaključil s solospevom tovarišice s Tolminskega okrožja. Z lepim, visokim glasom je odpela večno lepo "Sonjo".

Z nepopisno mirnostjo in tihim duševnim zadovoljstvom sem odhajala s tega kulturnega večera, ki mi je jasno pokazal, da se ni doteknil fašizem, ki je gospodaril na tej zemlji 25 let, srca slovenske žene.

M a r a

Vsem tovarišicam!

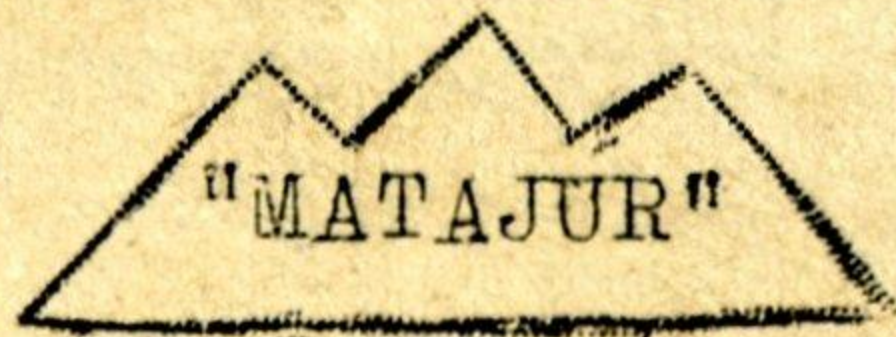
Javljamo vam, da bodo rezultati tekmovanja za nabiralni mesec objavljeni v prihodnji številki Slovenke. Do danes še nismo prejele poročil iz vseh okrožij, zato tudi ne moremo objaviti uspehov.

Smrt fašizmu -- svobodo naroda!

Pokrajinski odbor SPZZ
za Primorsko

Tehnika

CEN. L. 2